

פרשת ראה

להגדיר את המציאות - ברכה וקללה בבחירה תודעתית

“**רְאֵה, אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה**.” כך פותח משה את פרשת ראה, ובכך הוא עושה מעשה מנהיגותי מן המעלה הראשונה: הוא מגדיר את המציאות. לפני פירוט ארוך של מצוות שיסדירו את חיי האומה בארצה - פולחן, משפט, רווחה, הנהגה - משה מציב מסגרת ברורה: החיים הם בחירה. לא אוסף פרטים, אלא כיוון. לא טכניקה, אלא תודעה.

מנהיגים גדולים יודעים “למסגר את המציאות למען הקבוצה”. מאורעות אינם נושאים משמעות מעצמם; הם זקוקים לפרשנות. “האחריות הראשונה של מנהיג היא להגדיר את המציאות”.

הפסיכולוג ויקטור פראנקל הרבה לומר שחיינו נקבעים לא על ידי מה שקורה לנו אלא על ידי אופן תגובתנו למה שקורה לנו - ואופן תגובתנו תלוי בפירוש שאנו נותנים למאורעות.

המשך להגדיר את המציאות – ברכה וקללה כבחירה תודעתית

זקס מצטט את מקס דה-פרי. משה מבין כי בלעדי מסגרת כוללת, העם "מרוב עצים לא יראה את היער". לכן הוא מציב בחירה פשוטה: חיים או מוות, ברכה או קללה.

אין כאן איום רטורי אלא הבהרה היסטורית. עם ישראל קטן ופגיע. אם יתנהל ככל האומות - ייפול ככל האומות. אם יבסס את חייו על ברית עם ה', יחרוג מן המחזוריות הטבעית של עלייה, שחיתות ושקיעה. "המשמעות של מאורעות אף פעם איננה ניכרת מתוך עצמה. היא תמיד נתונה לפרשנות", כותב זקס, הברכה והקללה אינן רק תוצאה עתידית; הן דרך לראות את המציאות. בחירה בה' פירושה לראות את ההיסטוריה כהזדמנות מוסרית, לא כמאבק כוח. בכך משה מעצב תודעה לאומית: איננו נסחפים אחרי האירועים - אנו מפרשים אותם ומגיבים אליהם מתוך חזון.

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

יער ועצים - מסגרת לפני פרטים

לפני שמשנה מפרט את תרי"ג המצוות, הוא משרטט את ה"יער". הרב זקס מסביר כי בלעדי מבט כולל, מערכת המצוות עלולה להיתפס כאוסף חוקים טכניים. המסגרת מעניקה להן כיוון: יצירת חברה שבה כל תחום חיים - ממשפט ועד שמחה - הופך למרחב של קדושה.

שתי מילים חוזרות בספר דברים בעוצמה: אהבה ושמחה. אין כאן חזון קודר אלא ברית תובענית המולידה חיים מלאי משמעות.

משה יודע שאנשים נוטים לחשוב בטווח קצר; לכן הוא מציב את ההכרעה כבחירה ארוכת טווח בין טוב מתמשך לבין סיפוק רגעי. המנהיגות כאן היא בהבהרת היעד לפני פירוט הדרך.

מסגור בעיקרון מנהיגותי

עיקרון מנהיגותי מרכזי העולה מן הפרשה הוא מסגור המציאות. מנהיג איננו רק מגיב לאירועים; הוא מעניק להם משמעות. אותה עובדה יכולה להיתפס כאסון או כהזדמנות, ככישלון או כשלב בדרך. כאשר המנהיג מגדיר את הסיפור - הקבוצה מוצאת כיוון. בהירות מוסרית יוצרת חוסן, וחוסן יוצר עמידות לאורך זמן.

מי אנחנו? איפה אנחנו? מה אנחנו מנסים להשיג? איזה סוג אנשים אנחנו שואפים להיות? אלו הן השאלות שמנהיגים עוזרים לקבוצה לשאול ולמצוא להן תשובה. וכאשר קבוצה עושה זאת יחד, היא מתברכת בחוסן ובעמידות שאין שני להם.

עקרונות
במנהיגות

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | להגדיר את המציאות - ברכה וקללה כבחירה תודעתית

לפני שאתה משנה מציאות - הגדר אותה.
אנשים זקוקים למשמעות יותר מאשר להוראות.
מנהיג גדול אינו רק פותר בעיות;
הוא מבהיר מה עומד על הפרק -
ומזכיר למה בכלל כדאי לבחור בטוב.

עקרונות בחינוך

צוותי חינוך:

- **חזון ברור:** האם הצוות יודע להגדיר את ה"יער" של בית הספר לפני העיסוק ב"עצים"?
- **פרשנות משבר:** כיצד אנו ממסגרים קושי - כאיום או כהזדמנות לצמיחה?
- **טווח ארוך:** כיצד אנו מאזנים בין לחצי היום לבין חזון ארוך טווח?

תלמידים:

- **בחירה אישית:** באילו מצבים אתה בוחר בטוב ארוך טווח על פני סיפוק מיידי?
- **פרשנות אירוע:** כיצד ניתן לראות כישלון כהזדמנות?
- **אחריות:** כיצד הבחירות שלך היום מעצבות את עתידך?